

MATERIAŁY WYBUCHOWE	NORMA BRANŻOWA	BN-73
	Ładunki kierunkowe (kumulacyjne)	6096-02
	heksogenowe zamknięte typu HT/P-35 Z i HT/P-35 ZS	Grupa katalogowa X 72 ¹⁾

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są ładunki kierunkowe (kumulacyjne) heksogenowe zamknięte typu HT/P-35 Z i HT/P-35 ZS, oznaczone w dalszej treści normy skrótem ŁK.

1.2. Zakres stosowania przedmiotu normy. ŁK stosuje się do przebijania (perforowania) orurowań szybów roponośnych i gazonośnych oraz płyt w temperaturze nie przekraczającej 125°C i ciśnieniu hydrostatycznym nie przekraczającym 350 kG/cm², przy czym czas przebywania ŁK w środowisku o tej temperaturze nie powinien przekraczać 1 godz.

1.3. Określenia. ŁK są to ładunki materiału wybuchowego zaprasowane w hermetycznej osłonce z tworzywa sztucznego i zawierające wkłesłą wkładkę stożkową.

1.4. Normy i dokumenty związane

BN-69/6091-33 Materiały wybuchowe kruszące. Pentryt

BN-70/6091-37 Materiały wybuchowe. Trotyl skalny sproszkowany

BN-65/8914-07 Składy podziemne materiałów wybuchowych. Zasady projektowania

Przepisy o przewozie kolejną materiałów i przedmiotów niebezpiecznych (PMN), obowiązujące od dnia 15 września 1968 r. (Dz. T. i Z.K. nr 20/1968 r. poz. 84)

Regulamin międzynarodowy dla przewozu kolejną towarów niebezpiecznych (RID), obowiązujący od dnia 1 kwietnia 1967 r., stanowiący załącznik 1 do Konwencji Międzynarodowej o przewozie towarów kolejami (CIM) (Dz. U. PRL nr 21 poz. 137 z dnia 29 czerwca 1968 r.)

Specjalne warunki przewozu towarów niebezpiecznych w międzynarodowej komunikacji kole-

jowej, stanowiące załącznik 4 do umowy o międzynarodowej kolejowej komunikacji towarowej SMGS (Dz.T. i Z.K. z 1966 r. nr 7 poz. 35)

Szczegółowe przepisy bezpieczeństwa ruchu przy przewozie materiałów wybuchowych w transporcie drogowym, obowiązujące od 1 lipca 1965 r., załącznik do obwieszczenia Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 17 maja 1965 r. (Dz. Urz. M.K. nr 25 poz. 130)

Przepisy szczegółowe w sprawie transportu morskiego materiałów niebezpiecznych, stanowiące załącznik do Zarządzenia Ministra Żeglugi z dnia 29 maja 1963 r. (Dz. U. nr 25 poz. 147)

Przepisy bezpieczeństwa pracy przy produkcji, składowaniu i transporcie wewnątrzzakładowym materiałów wybuchowych, wprowadzone w życie Zarządzeniem Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 23 stycznia 1963 r. nr ew. 9

Zarządzenie Ministra Górnictwa nr 55 z dnia 25 lutego 1954 r. w sprawie rodzaju i warunków budowy składów oraz sposobu przechowywania środków strzałowych w zakładach górniczych

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Typy. W zależności od wysokości kopułki rozróżnia się poszczególne typy ŁK oznaczone symbolem złożonym z wielkich liter alfabetu łacińskiego i cyfr arabskich. Norma obejmuje 2 typy ŁK (kumulacyjnych) heksogenowych zamkniętych:

- a) typ HT/P-35 Z,
- b) typ HT/P-35 ZS.

2.2. Przykład oznaczenia ładunku typu HT/P-35 Z:

ŁADUNEK KIERUNKOWY (KUMULACYJNY)
HEKSOGENOWY ZAMKNIĘTY
HT/P-35 Z BN-73/6096-02

3. WYMAGANIA

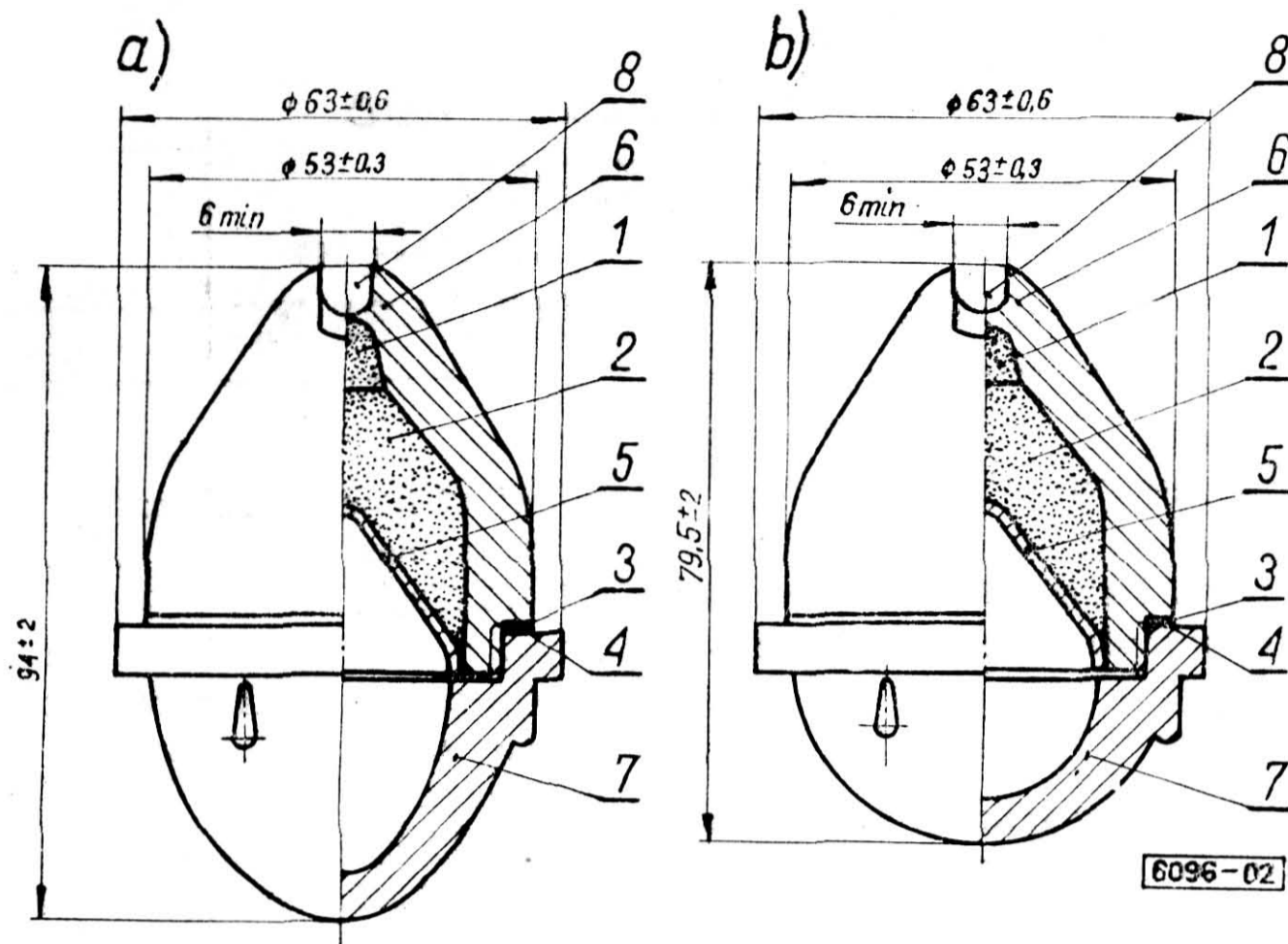
3.1. Wymiary ładunków powinny być zgodne z rysunkiem.

¹⁾ Symbol wg SWW: 1333-233.

Zjednoczenie Przemysłu Tworzyw Sztucznych ERG

Ustanowiona przez Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tworzyw Sztucznych ERG dnia 7 listopada 1973 r. jako norma obowiązująca w zakresie produkcji i obrotu od dnia 1 lipca 1974 r.

(Dz. Norm. i Miar nr 4/1974 poz. 9)

Ładunki kierunkowe (kumulacyjne) heksogenowe zamknięte:

a) typ HT/P-35 Z, b) typ HT/P-35 ZS

1 — podsypka pentrytowa, 2 — zasadniczy ładunek wybuchowy, 3 — uszczelnienie (lakier), 4 — uszczelka tekturowa, 5 — wkładka miedziana, 6 — osłonka bakelitowa, 7 — kopułka bakelitowa, 8 — rowek na lont detonujący

3.2. Części składowe i materiały

a) Osłonka z tworzywa sztucznego wykonana wg odpowiedniej normy przedmiotowej¹⁾.

b) Wkładka miedziana wykonana wg odpowiedniej normy przedmiotowej²⁾.

c) Zasadniczy ładunek wybuchowy wykonany z heksogenu, wg odpowiedniej normy przedmiotowej³⁾, granulowanego 10-procentowym trotylem wg BN-70/6091-37.

d) Podsypka wykonana z pentrytu krystalicznego wg BN-69/6091-33.

3.3. Wygląd zewnętrzny

a) Powierzchnia ŁK powinna być gładka i niezanieczyszczona materiałem wybuchowym.

b) Osłonka powinna być skręcona bez luzu.

c) Dopuszcza się nieznaczne wykruszenia, rysy na powierzchni osłonki nie wpływające ujemnie na zakres stosowania ŁK.

3.4. Zdolność detonowania. ŁK pobudzone lontem detonującym powinny detonować każdorazowo.

3.5. Niezawodność działania. ŁK powinny przebijać na wylot płytę ze stali ST3S o grubości 60 mm przy odstępnie 53 mm między płytą i dolną krawędzią kołnierza ŁK.

3.6. Odporność na wstrząsanie. ŁK powinny wytrzymywać bez wybuchu pęknięcia osłonek i wypadnięcia wkładek próbę 5-minutowego trzęsienia na trzęsaku mechanicznym o 60 skokach na minu-

te i wysokości skoku 60 mm oraz spełniać wymagania wg 3.4 i 3.5.

3.7. Odporność na składowanie termiczne. Po stopniowym (w ciągu 1 godz) podgrzewaniu do temperatury $125 \pm 2^{\circ}\text{C}$ i przechowywaniu w tej temperaturze w ciągu 1 godz ŁK powinny spełniać wymagania określone w 3.4 i 3.5.

3.8. Odporność na składowanie wilgotne. Po 28-dniowym składowaniu w temperaturze pokojowej nad wodą w naczyniu zamkniętym ŁK powinny spełniać wymagania określone w 3.4 i 3.5.

3.9. Odporność na ciśnienie hydrostatyczne. Po 1-godzinnym działaniu wody o ciśnieniu 350 kg/cm^2 ładunki powinny spełniać wymagania określone w 3.4 i 3.5.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Pakowanie

4.1.1. Pudełka. Do pudełek tekturowych należy pakować po 5 sztuk ŁK. ŁK powinny być przedzielone przegródkami z tektury lub zawinięte w papier.

Do każdego pudełka należy włożyć kartkę kontrolną z czytelnym napisem zawierającym:

— pełną nazwę ŁK wg dopuszczenia (wraz ze skrótem ujętym w nawiasach) oraz określenie „MW skalny”,

^{1), 2), 3)} Patrz Informacje dodatkowe.

- datę i liczbę dziennika aktu dopuszczenia przez Wyższy Urząd Górniczy,
- nazwę wytwórni,
- liczbę ŁK w pudełku,
- datę produkcji,
- dopuszczalny okres składowania,
- numer i znaki kontrolne.

Na każdym pudełku należy nakleić etykietę z czytelnym napisem zawierającym:

- nazwę ŁK wg 2.2,
- nazwę wytwórni,
- liczbę ŁK w pudełku.

4.1.2. Skrzynki. Dwadzieścia pudełek z ŁK należy pakować bez luzu do drewnianych skrzynek. Na każdej skrzynce należy umieścić etykietę z czytelnym napisem zawierającym:

- nazwę ŁK wg 2.2,
- liczbę ŁK w skrzynce,
- numer skrzynki,
- numer partii.

Dodatkowo każdą skrzynkę należy zaopatrzyć w oznakowanie ostrzegawcze z napisami „Nie rzucać” i „Strzec przed wilgocią” oraz nalepkę ostrzegawczą nr 1 przewidzianą przepisami przewozowymi kolejowymi wymienionymi w 1.4.

Na życzenie odbiorcy dopuszcza się pakowanie mniejszej liczby ŁK.

4.2. Przechowywanie. ŁK należy przechowywać w wytwórni w opakowaniu wg 4.1 w specjalnych składach podziemnych lub naziemnych odpowiadających przepisom wymienionym w przepisach bezpieczeństwa pracy przy produkcji, składowaniu i transporcie wewnątrzzakładowym materiałów wybuchowych. W zakładach górniczych należy przechowywać ŁK w składach odpowiadających BN-65/8914-07 i przepisom w sprawie rodzaju warunków budowy składów oraz sposobu przechowywania środków strzałowych w zakładach górniczych.

4.3. Okres gwarancyjny. Dopuszczalny okres składowania ŁK w opakowaniu wg 4.1 wynosi 6 miesięcy, licząc od daty produkcji.

4.4. Transport. ŁK w opakowaniu wg 4.1 należy przewozić zgodnie z następującymi przepisami:

a) Koleją — w obrocie krajowym — zgodnie z przepisami o przewozie kolejną materiałów i przedmiotów niebezpiecznych (PMN), obowiązującymi od dnia 15 września 1968 r. (Dz.T. i Z.K. nr 20/1968 poz. 84).

b) Koleją — w obrocie zagranicznym — zgodnie z regulaminem międzynarodowym dla przewozu kolejną towarów niebezpiecznych (RID), obowiązującym od dnia 1 kwietnia 1967 r., stanowiący załącznik 1 do Konwencji Międzynarodowej o przewozie towarów kolejami (CIM) (Dz. U. PRL nr 21

poz. 137 z dnia 29 czerwca 1968 r.), oraz specjalnymi warunkami przewozu towarów niebezpiecznych w międzynarodowej komunikacji kolejowej, stanowiące załącznik 4 do umowy o międzynarodowej kolejowej komunikacji towarowej SMGS (Dz.T. i Z.K. z 1966 r. nr 7 poz. 35).

c) Drogami publicznymi — zgodnie ze szczegółowymi przepisami bezpieczeństwa ruchu przy przewozie materiałów wybuchowych w transporcie drogowym, obowiązującymi od dnia 1 lipca 1965 r., załącznik do obwieszczenia Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 17 maja 1965 r. (Dz. Urz. M. K. nr 25 poz. 130).

d) Drogą morską — zgodnie z przepisami szczegółowymi w sprawie transportu morskiego materiałów niebezpiecznych, stanowiącymi załącznik do Zarządzenia Ministra Żeglugi z dnia 29 maja 1963 r. (Dz. U. nr 25 poz. 147).

5. BADANIA

5.1. Program badań

5.1.1. Badania pełne polegają na sprawdzeniu własności ŁK z wymaganiami podanymi w 3.1 ÷ 3.9. Badaniom tym należy poddawać ŁK przy każdej zmianie surowców i metod technologicznych oraz przy okresowej kontroli jakości (nie rzadziej niż raz na 3 miesiące).

5.1.2. Badania niepełne polegają na sprawdzeniu własności każdej partii ŁK z wymaganiami podanymi w 3.1 ÷ 3.6.

5.2. Wielkość partii. Za partię uważa się całą liczbę jednego typu ŁK wyprodukowanych z tych samych surowców w ciągu trzech dni, nie więcej jednak niż 10 000 sztuk.

5.3. Pobieranie próbek. Próbki do badań należy pobrać w liczbie podanej w tabelicy. W zakładzie produkującym ŁK dopuszcza się pobieranie próbek w toku pakowania partii.

5.4. Opis badań

5.4.1. Sprawdzanie wymiarów: wysokości całkowitej, średnicy zewnętrznej i szerokości rowka dla lontu detonującego, na zgodność z wymaganiami 3.1, należy wykonać suwmiarką lub przy użyciu odpowiednich sprawdzianów.

5.4.2. Sprawdzanie wyglądu zewnętrznego na zgodność z wymaganiami wg 3.3 należy wykonać nieuzbrojonym okiem.

5.4.3. Sprawdzanie zdolności detonowania. Do odcinka lontu detonującego należy przymocować pięć ŁK w odstępach 20-centymetrowych, osadzając ten lont w rowkach znajdujących się w zawężonej części osłonki i owinać go wraz z ŁK kilka-

ma warstwami taśmy izolacyjnej. Następnie do końca odcinka lontu detonującego należy przymocować taśmą spłonkę górniczą powietrzną ZnT wraz z zaciśniętym w niej co najmniej 50-centymetrowym odcinkiem lontu prochowego. Wolny koniec tego odcinka należy zapalić zapalaczem lontowym.

Dopuszcza się do inicjowania lontu detonującego stosowanie zapalnika elektrycznego ostrego o tej samej zdolności inicjalnej co wspomniana spłonka.

Dodatnim wynikiem badania jest zdetonowanie wszystkich ŁK od lontu detonującego.

nienie papierem pustych przestrzeni między ŁK. Pudełko zamknięte przykrywką związać sznurkiem i umieścić w skrzynce trzęsaka. Wolne przestrzenie w skrzynce należy wypełnić papierem, zamknąć skrzynkę i uruchomić trzęsak na 5 min, po czym ŁK poddać oględzinom wg 5.4.2 i badaniu wg 5.4.3 i 5.4.4.

Dodatnim wynikiem próby jest niezdetonowanie ŁK w czasie próby, brak uszkodzeń ŁK i zdetonowania badanych ŁK od lontu detonującego wg 5.4.3. W razie uzyskania wyniku ujemnego sprawdzanie należy powtórzyć z podwójną liczbą

Liczność partii sztuk	Liczność próbki do badań sztuk								Dopuszczalna liczba sztuk niedobrych w próbce								
	pełnych	niepełnych	według														
			3.1 3.3	3.4 3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.1	3.3 a), b)	3.3 c)	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
do 1000	100	40	40	20	4	30	30	6	1	0	1	0	3	0	0	3	1
1001 ÷ 2500	120	60	60	33	4	30	30	6	2	0	2	0	5	0	0	5	1
2501 ÷ 3600	160	100	100	40	4	30	30	6	2	0	2	0	6	0	0	6	1
3601 ÷ 10000	270	150	150	60	4	30	30	6	3	0	3	0	9	0	0	9	1

Badania wg 3.4 i 3.5 należy przeprowadzać równocześnie.

W razie niezdetonowania choćby jednego ŁK, sprawdzanie należy powtórzyć z podwójną liczbą ŁK. Przy powtórnym sprawdzaniu wszystkie ŁK powinny zdetonować.

5.4.4. Sprawdzenie niezawodności działania należy wykonać na płycie ze stali ST3S o grubości 60 mm. Badane ŁK, przygotowane wg 5.4.3, należy umieścić na drucianej podstawie, tak aby odległość podstawy ŁK od powierzchni płyty wynosiła 53 mm. Wzajemna odległość między ładunkami powinna wynosić 8 ÷ 10 cm. Przed odstrzałem należy sprawdzić, czy ŁK są ustawione prostopadle do powierzchni płyty i czy między podstawą ŁK a powierzchnią płyty nie ma obcych ciał.

Badane ŁK należy odpalić w sposób podany w 5.4.3.

Dodatnim wynikiem badania jest przebicie na wylot płyty stalowej przez co najmniej 85% odpalonych ŁK.

W razie uzyskania wyniku ujemnego sprawdzanie należy powtórzyć z podwójną liczbą ŁK. Wynik powtórzonego sprawdzania powinien być dodatni.

5.4.5. Sprawdzenie odporności na wstrząsanie należy wykonać na mechanicznym trzęsaku o 60 skokach na minutę i wysokości skoku 60 mm.

Cztery ŁK ułożyć w tekturowym pudełku wkładkami do dołu i unieruchomić przez wypeł-

ŁK. Wynik powtórzonego sprawdzania powinien być dodatni.

5.4.6. Sprawdzenie odporności na składowanie termiczne. Pobrane do badań ŁK umieścić w suszarce o temperaturze pokojowej i w ciągu 1 godz podnieść temperaturę do $125 \pm 2^\circ\text{C}$, a następnie ŁK przechowywać w tej temperaturze w ciągu 2 godz. Po ostudzeniu ŁK poddać badaniom wg 5.4.3 i 5.4.4.

5.4.7. Sprawdzenie odporności na składowanie wilgotne. Pobrane do badań ŁK umieścić nad wodą w naczyniu zamkniętym na 28 dni w temperaturze pokojowej, a następnie poddać ŁK badaniom wg 5.4.3 i 5.4.4.

5.4.8. Sprawdzenie odporności na ciśnienie hydrostatyczne. Badanie wykonać w specjalnym urządzeniu. Pobrane do badania ŁK należy poddać działaniu ciśnienia hydrostatycznego 350 kG/cm² w ciągu 1 godz, a następnie ŁK należy poddać badaniom wg 5.4.3 i 5.4.4.

5.5. Ocena wyników badań

5.5.1. Partia zgodna z wymaganiami normy. Partię ŁK należy uznać za zgodną z wymaganiami normy, jeżeli wyniki wszystkich badań są zgodne z wymaganiami normy.

5.5.2. Partia niezgodna z wymaganiami normy. Partię ŁK należy uznać za niezgodną z wymaga-

niami normy, jeżeli którykolwiek z wyników badań jest niezgodny z wymaganiami normy.

6. POSTĘPOWANIE Z PARTIĄ UZNANĄ ZA NIEZGODNĄ Z WYMAGANIAMI NORMY

a) W przypadku otrzymania wyniku niezgodnego w zakresie wyglądu zewnętrznego i wymiarów,

partię ŁK należy zwrócić do przesortowania i ponownie przedstawić do odbioru.

b) W przypadku negatywnych wyników badań pozostałych własności, partię należy odrzucić i przeprowadzić kontrolę przestrzegania procesu technologicznego, a sprawdzanie danego parametru przeprowadzać z każdej partii, aż do uzyskania pozytywnych wyników dla trzech kolejnych partii ŁK.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE do BN-73/6096-02

1. Dwudzielna osłonka wykonana zgodnie z ZN-63/MPCh/OE-1050. Osłonki do ładunków HT/P-35 Z i HT/P-35 ZS.

2. Wkładka miedziana wykonana zgodnie z ZN-63/

MPCh/OE-1051. Wkładki miedziane do ładunków HT/P-35 Z i HT/P-35 ZS.

3. Ładunek zasadniczy wykonany z heksogenu granulowanego według ZN-71/MPCh/O-2278 Materiały wybuchowe. Heksogen.